

2019-09-25
rev 2019-10-07

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KFKS 2019/758
MSN 2019/101

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Kompletterande bestämmelser till ny EU-förordning om sprängämnesprekursorer

Svar på remiss från Justitiedepartementet

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslår att kommunstyrelsen antar föreslaget yttrande till Justitiedepartementet, om kompletterande bestämmelser till ny EU-förordning om sprängämnesprekursorer, enligt miljöenhetens förslag från den 26 september.

Ärendet

Sprängämnesprekursorer är ämnen som lätt kan användas för tillverkning av sprängämnen. För att göra det svårare att tillverka sprängämnen och bomber hemma, är hanteringen reglerad av EU-direktiv, som även införlivats i svensk lagstiftning.

Den 20 juni 2019 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/1148 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om ändringen av förordning (EG) nr 1907/2016 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013 (EU-förordningen). Detta innebär att Sverige behöver anpassa sin lagstiftning efter de nya reglerna. Justitiedepartementet har tagit fram ett PM som beskriver vad ändringen innebär, och har remitterat ett flertal aktörer som berörs – bl.a. Nacka kommun. Svar ska lämnas senast den 18 november 2019.

Kommunens tillsynsansvar kring sprängämnesprekursorer regleras idag en lag, som baseras på förordning nr 98/2013. Idag är kommunens tillsynsansvar begränsat till att miljöenheten får kontrollera att de som säljer de aktuella produkterna till känner till märkningskravet, att de vet att det behövs tillstånd för att hantera varorna och att de kontrollerar köparens tillstånd vid varje köp.

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), som har det övergripande tillsynsvägledande ansvaret, har tipsat om att tillsynsobjekt kan vara butiker för modellhobby; färg-, bygg- och järnhandel; pool- och spabutiker; samt apotek. Utöver det saknas vägledning om hur uppdraget ska utföras. Bristen på tillsynsvägledning har gjort att ambitionsnivån inom tillsynsområdet varierar mycket från kommun till kommun. Det finns ingen inventering av vilka verksamheter i Nacka kommun som berörs av tillsynen.

När den nya förordningen ska implementeras i Sverige har Justitiedepartementet föreslagit kommunens tillsynsansvar utökas, så att tillsynen rör:

- kontroll av att enskilda personer inte tillhandahåller, tar in, innehar eller använder sprängämnesprekursorer som omfattas av restriktioner (Artikel 5, 2019/1148)
- kontroll av att verksamheter med tillstånd uppfyller villkoren för tillståndet (Artikel 6, 2019/1148)
- kontroll av att de som säljer och distribuerar de aktuella produkterna skickar vidare information till distributionskedjan (Artikel 7, 2019/1148)
- uppföljning av att verksamheter som säljer produkterna kontrollerar att köparen har tillstånd (Artikel 8, 2019/1148)
- kontroll av om verksamheter som hanterar produkterna rapporterar misstänkta transaktioner samt betydande försvinnanden och stölder (Artikel 9, 2019/1148)

Enligt förslaget ska kommunens tillsynsansvar vara begränsat till försäljning och hantering inom kommunens gränser, med undantag av webbhandel.

I PM beskrivs att kommunerna inte påverkas i någon större utsträckning, eftersom uppdraget ligger nära den ordinarie kemikalietillsynen och kommunen kan ta ut avgift för tillsynen. PM ger dock ingen skattnings av hur omfattande tillsyn som är nödvändig för olika verksamhetstyper.

Förslag till yttrande

Nacka kommun instämmer i att de beskrivna uppgifterna förutsätter ett arbete nära de lokala aktörerna, vilket ligger nära kommunens kemikalietillsyn enligt miljöbalken. Det är därför naturligt att uppgifterna utförs av den kommunala tillsynsmyndigheten. Däremot är det inte klart att uppgiften går att göra samtidigt som den ordinarie kemikalietillsynen, eftersom fokus för den nya tillsynen till stor del ligger på verksamheter som får tillsyn väldigt sällan. Eftersom det både saknas en kartläggning av verksamheter som behöver tillsyn, och saknas information om hur omfattande tillsyn som kommer att krävas för olika verksamhetstyper, så går det inte att bedöma hur mycket resurser som behövs för den nya tillsynen.

Kommunen anser att den föreslagna utformningen av den kommunala tillsynen förutsätter att kommunerna får stöd för att kartlägga verksamheterna som behöver tillsyn, och får en tydlig vägledning för hur tillsynen ska utformas. Då detta är en förutsättning för att uppgifterna ska kunna hanteras av kommunerna, och för att kommunerna ska kunna avgöra hur mycket resurser som behöver avsättas för utökad tillsyn av sprängämnesprekursorer, behöver Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) ta fram tillsynsvägledning i god tid innan regelverket ändras. Vägledningen behöver visa:

- Vilka verksamheter i kommunen som MSB vet hanterar sprängämnesprekursorer.
- Vilka verksamhetstyper som behöver kontrolleras.
- Hur mycket tillsyn MSB bedömer att verksamheter behöver, beroende på deras typ och omfattning.

- Vilken tillsynsmetodik som MSB rekommenderar för ämnesområdet.

För att kommunen ska kunna planera och prioritera tillsynsområdet så måste vägledningen finnas tillgänglig minst ett halvår innan det nya regelverket börjar gälla. Om vägledningen försenas eller uteblir så signalerar det att tillsynen inte är prioriterad nationellt, vilket gör det svårt att prioritera på lokal nivå.

Enligt ett projekt som genomförts under 2017/18 i nio kommuner i Stockholms län, har verksamheter som hanterar sprängämnesprekursorer god kunskap om tillståndskravet. Däremot är deras kännedom om lagen i övrigt dålig. Detta visar att det även behövs stöd till verksamheterna. Parallellt med tillsynsvägledningen så behöver MSB därför även ta fram riktad information för verksamheter som hanterar sprängämnesprekursorer, samt för enskilda som söker tillstånd.

Nacka kommun bedömer inte att den utökade tillsynen kan finansieras fullt ut med avgifter. Kostnaderna blir större och intäkterna mindre när ny tillsyn startar. Om tillsynsområdet sedan motsvarar miljötillsynen, så täcker tillsynsavgifterna i storleksordningen 50% av kostnaderna. Resterande merkostnader berör information, rådgivning m.m. som tillsynsmyndigheten inte får ta betalt för.

Ekonomiska konsekvenser

PM beskriver att det ändrade regelverket inte kommer att påverka kommunerna ekonomiskt, eftersom tillsynen kan finansieras med tillsynsavgift. Det förutsätter dock att alla verksamheter redan är kända, eftersom inventeringsprojekt är svåra att finansiera fullt ut. Dessutom är tillsynen inte beskriven så att det går att avgöra hur mycket resurser som behövs, eller hur den ska prioriteras jämfört med andra tillsynsområden. Utifrån PM kan man därför inte bedöma vilka merkostnader det ändrade regelverket innebär för kommunen.

Miljöenheten bedömer att tillsynsområdet kommer att innebära kostnader som inte täcks av tillsynsavgift, för att bygga upp en ny tillsynsmetodik. Om tillsynsområdet i övrigt motsvarar miljötillsynen i finansieringsgrad, så innebär det att kommunens arbete kan finansieras till ca 50% av avgifter när tillsynen fungerar fullt ut.

Konsekvenser för barn

Även om själva tillsynen inte påverkar barn, så är regelverket kring sprängämnesprekursorer framtaget för att göra det svårare att få tag i material för att tillverka sprängämnen och bomber. I och med att det nya regelverket skärper kraven och utökar tillsynen, så bidrar till en tryggare miljö för både barn och vuxna.

Tore Liljeqvist
 Biträdande miljöchef
 Miljöenheten

Bilagor

1. Förslag till yttrande
2. Promemorian Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om sprängämnesprekursorer (Ds 2019:17).